

TILGÆNGELIG INFORMATION I EN LIVSLANG LÆRINGSPROCES

Alle elever og studerende har en fundamental ret til at få adgang til information, uanset om de har handicaps, særlige behov mv. eller ej. Informations- og kommunikationsteknologi (IKT) bliver mere og mere udbredt som det primære redskab til kommunikation, informations- og vidensdeling, og det bliver derfor stadig mere magtpåliggende at levere informationen på en måde, så alle kan få del i den på lige vilkår.

Agenturets projekter har altid fokuseret meget på behovet for lettilgængelig information som en integreret del af livslang læring. Agenturet blev i 2010 tildelt fællesskabsstøtte til dette projekt, som blev påbegyndt i marts 2011 under det tværgående program for livslang læring, nøgleaktivitet 1 om politisk samarbejde og innovation, aftalenummer 190583-LLP-2010-DK-KA1-KA1ECETA.

Projektet om tilgængelig information i en livslang læringsproces (i-access) begyndte som nævnt i marts 2011 og løb frem til februar 2012. I alt 21 af agenturets medlemslande deltog, nemlig Belgien (flamsk- og fransktalende regioner), Cypern, Danmark, Estland, Frankrig, Holland, Irland, Island, Italien, Letland, Litauen, Malta, Norge, Polen, Portugal, Schweiz, Slovenien, Spanien, Storbritannien (England og Skotland), Sverige og Tyskland.

Mere end 70 eksperter var involverede i projektet, heriblandt politiske beslutningstagere, journalister, forskere, IKT-eksperter og it-leverandører samt repræsentanter for europæiske og internationale organisationer.

Projektets overordnede formål var at skabe opmærksomhed om arbejdet med at stille lettilgængelig information til rådighed i en livslang læringsproces og dermed sætte gang i en positiv udvikling. Udgangspunktet har været at benytte sig af eksisterende europæiske og internationale politikker og standarder for informationsadgang, som grundlaget for en diskussion af forskellige implikationer og den praktiske gennemførelse af arbejdet.

De deltagende eksperter definerede både anbefalinger og retningslinjer som vist nedenfor.

Opdeling af anbefalinger og retningslinjer i forhold til målgrupper

Anbefalinger er målrettet politiske beslutningstagere inden for livslang læring og IKT, som arbejder enten på europæisk eller nationalt plan eller i organisationer. Anbefalingerne fokuserer på skriftlige politikker for tilvejebringelse af lettilgængelig information i organisationer.

Retningslinjer er målrettet fagfolk inden for undervisning og uddannelse, IKT og medier og omhandler værktøjer som f.eks. tjeklister og indekser til kontrol. Retningslinjer fokuserer på den praktiske iværksættelse af politikker, både på organisationsplan og individuelt for elever og studerende.

Projektet udmøntede sig i nogle europæiske retningslinjer og anbefalinger, udarbejdet af nøgleaktører og eksperter på området, for tilvejebringelsen af lettilgængelig information i en livslang læringsproces. Disse er målrettet politiske beslutningstagere i deres egenskab af foregangsmænd på dette område.

RETNINGSLINJER

I juni 2011 blev der afholdt en konference i forbindelse med projektet, hvor der blev fremlagt en række input til politikker og praksis om tilvejebringelsen af lettilgængelig information. Repræsentanter fra internationale organisationer, som arbejder for tilgængelighed – UNESCO, G3ict, World Wide Web Consortium/Web Accessibility Initiative (W3C/WAI) og DAISY konsortiet – fortalte om deres prioriteter og arbejdsopgaver. Der var også repræsentanter fra Adobe og Microsoft, som fortalte om projektets relevans for dem og gav praktiske eksempler på, hvordan informationen kan gøres lettere tilgængelig.

Projektets eksperter brugte bl.a. indlæggene og debatten fra konferencen til at udforme en række principper og retningslinjer, som understøtter anbefalingerne for politikker og praksis for tilvejebringelse af lettilgængelig information i et livslangt læringsforløb.

Rettigheder: Lettilgængelig information er en fundamental rettighed, som styrker elever og studerende og gør det nemmere for dem at deltage i samfundet. Det skal være muligt at få lettilgængelig information så tidligt som muligt i læringen og hele vejen igennem et livslangt læringsforløb.

Struktur: Politikker og anbefalinger skal ikke udformes så teknologien bliver et mål i sig selv. Man må anerkende de systemiske faktorer som afgør, hvilke redskaber der kan fremme livslang læring.

Fuld inklusion: Lettilgængelig information skal stilles til rådighed for alle, uanset hvilke former for handicap eller særlige undervisningsmæssige behov, de måtte have.

Synergi: Lettere adgang til information gavner ikke blot brugere med handicaps og/eller særlige undervisningsmæssige behov, men skaber en synergieffekt, som alle brugere kan få gavn af.

ANBEFALINGER

Anbefalingerne for tilvejebringelse af lettilgængelig information i et livslangt læringsforløb er udarbejdet ud fra de informationskilder, som deltagerne i projektet har indsamlet og analyseret. De indbefatter bl.a.:

En gennemgang af europæiske og internationale anbefalinger for tilgængelighed - den første undersøgelse af politikker skulle skabe incitamentet til at gennemføre landeundersøgelsen (se nedenfor). Undersøgelsen blev fremlagt under konferencen (se ligeledes nedenfor) og blev herefter gennemgået igen og færdiggjort, så den er i tråd med nuværende politikker og prioritetsområder. Undersøgelsen viste, at FN's Konvention om rettigheder for personer med handicap (2006) er det dokument, som har størst indflydelse på udformningen af politikker for tilgængelighed, da det er juridisk bindende for de lande, der har underskrevet Konventionen (det gælder også EU), og da det

direkte nævner tilgængelighedsproblematikken i forbindelse med europæiske såvel som nationale politikker. Det blev også klart, at der ikke på europæisk plan er nogen entydig politik, som omfatter alle former for tilgængelighed (web, elektroniske dokumenter, trykt materiale, lyd, video og anden kommunikation). Området tilgængelighed er reelt omfattet af politikker inden for mange forskellige sektorer.

Landeundersøgelse om politikker for tilgængelighed - landeundersøgelsen er baseret på 29 svar fra 18 lande. Resultatet viser, at de adspurgte generelt ved mere om internationale politikker og retningslinjer for tilvejebringelse af lettilgængelig information, end de ved om europæiske forhold. De fleste lande repræsenteret i undersøgelsen har en national politik for tilgængelighed og har også vejledninger for organisationer, men desværre omhandler kun halvdelen af disse vejledninger spørgsmål om tilgængelighed.

Konference - projektets konference blev holdt i juni 2011 i København i et samarbejde mellem agenturet og det danske undervisningsministerium. Konferencen havde bl.a. som målsætning at belyse konsekvenserne af internationale og europæiske politikker for tilgængelighed over for informationsleverandører fra undervisningssektoren. Man ville desuden se på, hvilke procedurer organisationerne med fordel kan iværksætte for at tilvejebringe lettilgængelig information til brugerne. Over 70 deltagere fik diskuteret behovet for og kravene til politikker samt nuværende praksis for tilgængelighed til information i en livslang læringsproces, og man fik defineret prioritetsområder, hvor det vil være relevant at udbygge en række foreslåede anbefalinger.

Der blev lavet udkast til projektets endelige anbefalinger, som blev godkendt efter at have modtaget feedback fra eksperterne og repræsentanter fra ministerierne i agenturets medlemslande samt de organisationer, der var involverede i konferencen og projektaktiviteterne.

De syv sæt anbefalinger er målrettet politiske beslutningstagere inden for livslang læring og/eller IKT, som arbejder på europæisk eller nationalt plan eller i organisationer inden for livslang læring.

Der skal skabes opmærksomhed om retten til lettilgængelig information i et livslangt læringsforløb. Politiske beslutningstagere, organisationer og fagfolk, som arbejder med livslang læring, IKT-eksperter, personer med handicap og/eller særlige undervisningsmæssige behov, deres familier og støttenetværk skal alle gøres mere bevidste om, at elever og studerende faktisk har ret til at få information i et lettilgængeligt format.

Der er brug for en strategi, hvor alle parter har en aktiv rolle, og hvor samarbejde og informationsudveksling er nøglebegreber. Man kan ikke sikre tilvejebringelsen af lettilgængelig information i et livslangt læringsforløb gennem meget specifikke politikker med fokus på enkelte interessegrupper. Politikker bør derfor udarbejdes og iværksættes så de omfatter alle parter på området.

Tilvejebringelse af lettilgængelig information bør indgå i uddannelsen af fagfolk, som beskæftiger sig med livslang læring. IKT bliver kun effektiv som et middel til bedre læring, hvis alle involverede fagfolk uddannes i brugen af IKT som et værktøj til at fremme lige muligheder i undervisning og uddannelse.

Tilvejebringelse af lettilgængelig information bør indgå i uddannelsen af fagfolk inden for IKT og medier. Ved at uddanne medie- og IKT-eksperter i, hvordan brugerens handicaps og/eller særlige behov har betydning for vedkommendes brug af IKT, kan man i sagens natur udvikle bedre og mere tilgængelig teknologi, fra design til produktion, og dermed undgå senere problemer med at tilpasse det færdige produkt så det bliver lettere tilgængeligt.

God tilgængelighed bør indgå som en retningslinje for køb af alle varer og tjenesteydelser. Varer og tjenesteydelser bør kun kunne købes fra firmaer og organisationer, som selv stiller høje krav til tilgængelighed, når det gælder deres produkt eller tjenesteydelse.

Der bør forskes i at udvikle et godt evidensgrundlag for den fremtidige udformning, iværksættelse og evaluering af politikker. En langsigtet forskningsindsats skal give bedre beslutnings-, kontrol- og evalueringsprocedurer og afklare, hvor der er behov for yderligere udvikling og arbejde.

Politiske retningslinjer og målsætninger bør overholdes nøje. Man kan i øjeblikket kun opfordre til, at politiske retningslinjer og målsætninger overholdes, men kontrollen heraf bør klart strammes op. På internationalt plan kontrolleres overholdelsen af bestemmelserne om tilgængelighed for de lande, som har underskrevet FN's Konvention om rettigheder for personer med handicap (2006), men desværre er det ikke alle lande, som indleverer de årlige rapporter herfor. Kontrollen af, hvorvidt disse bestemmelser overholdes, bør på længere sigt derfor være obligatorisk for de enkelte lande.

Hver af de syv anbefalinger har relevans både på nationalt og europæisk plan samt i organisationer, som arbejder med livslang læring.

Både retningslinjer og anbefalinger kan udbygges og tilpasses de enkelte nationale og regionale vilkår. Næste skridt bliver at arbejde videre med de syv anbefalinger, så de kan anvendes som brugbare retningslinjer for de fagfolk, som skal omsætte dem til praksis i de enkelte organisationer.

De kan forhåbentlig også bidrage til yderligere debat og udveksling af information og erfaringer både i og uden for Europa, ikke mindst som inspiration i forskellige praktiske fællesskaber.

Folderen beskriver hovedkonklusioner fra agenturets projekt om lettilgængelig information i en livslang læringsproces. Projekt rapporten *Promoting Accessible Information for Lifelong Learning* (2012) beskriver hele projektforsøget, landeundersøgelsen og gennemgangen af europæiske og internationale anbefalinger om tilgængelighed samt allerede eksisterende politikker og retningslinjer. Rapporten giver et grundigt indblik i, med hvilke midler tilvejebringelsen af lettilgængelig information fremmes bedst muligt. Den indeholder også kontaktoplysninger på de eksperter, der deltog i projektet.

Rapporten og tilhørende materiale anvendt i projektet fås fra agenturets hjemmeside på adressen: <http://www.european-agency.org/agency-projects/i-access>

Rapporten kan også rekvireres i bogform fra agenturets sekretariat, som også hjælper med yderligere oplysninger om projektet: secretariat@european-agency.org

Projektet er støttet af Europa-Kommissionens tværgående program for livslang læring, nøgleaktivitet 1 om politisk samarbejde og innovation, aftalenummer: 190583-LLP-2010-DK-KA1-KA1ECETA.

© European Agency for Development in Special Needs Education 2012

Projektet er finansieret med støtte fra Europa-Kommissionen. Forfatterne er eneansvarlige for dokumentets indhold, og Kommissionen kan ikke drages til ansvar for den eventuelle anvendelse af oplysningerne.